

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Ane Riel
HARPIKS

Copyright © Ane Riel, Copenhagen 2015

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS,
Copenhagen.

Serbian edition published by arrangement with Agentia Literara Livia Stoia
Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03814-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

ANE RIL SMOLA

Prevela Tatjana Bogunović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

Liv

Bela soba bila je potpuno mračna kada je moj tata ubio moju baku. Bila sam tamo. I Karl je takođe bio tamo, ali ga nisu primetili. Bilo je božićno jutro i počeo je da pada sneg, ali te godine nismo imali pravi beli Božić.

Tada je sve bilo drugačije. To je bilo pre nego što su tatine stvari počele da zauzimaju toliko prostora da nismo mogli da uđemo u dnevnu sobu. I pre nego što je mama postala toliko velika da nije mogla da izađe iz spavaće sobe, a nakon što su prijavili da sam mrtva, zbog čega nisam više morala da idem u školu.

Ili je možda bilo ranije? Ne pamtim baš najbolje kada se šta dogodilo, mešam događaje. Prvih nekoliko godina života deluju kao da nikada neće proći. Ona gospođa mi kaže da je to zato što nešto što prvi put uradite ostavlja veliki utisak na vas, a takvi utisci zauzimaju mnogo mesta.

Tada se, definitivno, mnogo toga događalo u mom životu, a ja sam radila mnogo toga po prvi put. Na primer, prvi put sam gledala kako baka umire.

Dakle, u svakom slučaju, naša božićna jelka visila je s plafona. Kao i svake godine. Tata je kačio stvari na plafon da bi mogao što više toga da strpa u dnevnu sobu. Naše poklone bi nagomilao ispod nje pa smo se uvek nadali da neće kući doneti veliko drvo.

Te godine je drvo verovatno bilo prilično malo jer je ispod njega bilo mesta za veoma velike poklone. Jedan od njih bio je neverovatan karting, koji je tata sam napravio u svojoj radionici. Mama je napravila crvene jastuke za sedišta. Mama i tata su nam uvek pravili poklone. Tada nisam znala da su druga deca dobijala poklone kupljene u prodavnicama. Jedva sam znala da drugi ljudi imaju decu ili da ona uopšte dobijaju poklone. To nas nikad nije zanimalo. Karl i ja smo samo bili zadovoljni što smo nešto dobili i voleli smo mamu i tatu. Istina je da je bilo slučajeva kada bi se Karl pomalo naljutio na njih, ali nikada nije znao zašto.

Dakle, tog Božića je novost bila da je moja baka upravo umrla. Niko od nas ranije nije uradio ništa slično, a ni ona, očigledno. Naravno da je izgledala pomalo šokirano, dok je sedela tamo u zelenoj fotelji, zagledana u drvo, ne trepćući. Mislim da je gledala u srce od braon papira, koje sam sasvim sama napravila. Naučila me je da pletem papirna srca pre nego što je rekla sve ono o tati, što verovatno nije smela da mu kaže.

Mislili smo da bi trebalo da bude sa nama oko drveta te večeri pre njenog putovanja, a naravno, trebalo je da dobije i svoj poklon.

OK, dobro, tako smo mislili samo ja i tata. U stvari, uglavnom ja. Mama je popustila samo zato što sam je ja stalno gnjavila.

Bakine noge su stajale oslonjene na tabure, a sećam se toga verovatno zato što sam sedela na podu tačno nasuprot nje. Njene lju-bičaste hulahopke bile su tako tanke da sam kroz njih mogla da joj vidim gaćice, a braon cipele na pertlanje mirisale su nekako slatko, poput sredstva za impregnaciju. Bile su nove i rekla mi je da ih je kupila u prodavnici na kopnu. Imala je i sivu suknju, crvenu bluzu i šal s naslikanim belim galebovima, odeću koju sam pronašla na dnu njene fioke. Ja sam insistirala da je lepo obučemo za Božić. Bilo bi skroz pogrešno da sedi samo u spavaćici.

Posle tog Božića, više nikada niko nije sedeo u zelenoj fotelji. Jednostavno nismo mogli.

Bila je prekrivena s previše stvari.

Kako moja baka nije mogla da skine omot od novina u koji su bili umotani njeni pokloni, dozvolili su meni da to uradim. Prvo sam pomislila da je tata i njoj napravio karting, jer je i njen poklon bio dugačka drvena kutija na točkovima, ali ispostavilo se da joj je napravio kovčeg. Bez volana i bez crvenih jastuka. I bez poklopca. Nije mu potreban poklopac, rekao je. Unutra je bio samo jastuk, kojim ju je tog jutra ugušio.

Kad smo baku strpali u kovčeg – ovog puta s glavom na jastuku, a ne ispod njega – tata ju je izgurao kroz zadnja vrata, oko kuće, pored gomile cepanica, u polje iza ambara. Karl i ja smo ih pratili u kartingu. Kao i obično, ja sam gurala, inače ne bismo nikuda stigli. Mama je išla iza. Uvek je bila sporija.

Bilo je mrkli mrak, ali navikli smo da se krećemo i u mraku po mestu gde smo živeli. Nebo je tog Badnjeg dana sigurno bilo puno

oblaka, jer nisam videla nijednu zvezdu; jedva smo razaznavali šumu koja je okruživala kuću i polja. Tog jutra je bilo vetrovito, ali sada se ništa nije komešalo, a sneg, koji je ranije napadao, otopio se. Činilo se da je Božić odlučio da bude tih i mračan.

Zapalili smo baku koristeći kocke za potpalu, novine i dugačke šibice, s kojima nam nikada nisu davali da se igramo, ali Karl ipak jeste. Prvo smo joj skinuli cipele, naravno. Bile su potpuno nove i vodonepropusne.

Nedugo zatim vrelina nas je primorala da se odmaknemo. Uskoro je plamen bio tako jak da je korito sa vodom iza dvorišta počelo da se nazire iz tame i mogli smo da razaznamo niski grm na ivici šume. Kad sam se osvrnula oko sebe, videla sam svoju senku kako pleše na zidu štale iza mene i u sjaju vatre mogla sam vrlo jasno da vidim mamu i tatu. Držali su se za ruke.

Ponovo sam pogledala baku, koja je gorela, i njenu belu kosu, i utroba mi se prevrnula.

„Da li je stvarno ne boli?“, pitala sam.

„Ne, ne brini“, rekao je tata. „Više ne oseća ništa. Više nije ovde.“

Stajala sam na nogama u kartingu i još sam mogla da vidim svoju baku u kovčegu, pa je njegov odgovor izgledao pomalo čudno. A opet, uvek sam svim srcem verovala u ono što tata govori. On je sve znao. On mi je rekao da se u mraku ne oseća bol. Ribe na dnu mora, recimo, ne osećaju kada se upecaju na udice, a ni zečevi kada noću upadnu u naše zamke. „Mrak uklanja bol“, uvek je govorio tata. „A mi uvek uzimamo samo onoliko zečeva koliko nam je potrebno.“ Zbog toga su dobri ljudi poput nas u lov išli samo noću.

Osim toga, to što baka nije isпустиła ni zvuk dok je gorela bio je dovoljan dokaz. Uvek se žalila kad se povredi ili kad joj nešto ne

pođe za rukom. Nikada nisam čula da je neko vrištao tako glasno kao ona kad joj se sanduk pun konzervi tune sručio na glavu. Znala je baš da se naljuti.

Kada smo sledećeg jutra otišli da je obiđemo, još se dimila. Ili da obiđemo ono što je ostalo od nje, pretpostavljam da bi trebalo tako da kažem, jer nije ostalo mnogo. Deo mene bio je tužan što je nema jer je ponekad bilo lepo živeti s njom. Njene palačinke su bile ukusne.

Kada sam svratila kasnije tog dana, nije ostalo ništa osim malo tamne zemlje i spržene trave. Tata je rekao da je raščistio lomaču i sahranio je. Nikad mi nije rekao gde.

Kasnije sam se često pitala da li je tata postupio ispravno kad ju je ugušio jastukom. Ali on je tvrdio da jeste. Inače bi sve postalo mnogo gore.

A moja baka se nije bunila kada je to učinio. Samo se koprcala po krevetu dok nije bila potpuno mrtva – pomalo poput ribe koja se guši na dnu našeg malog čamca. Zbog toga bismo ih udarali po glavi – da ne bi patile. Na kraju krajeva, niko od nas ne treba da pati.

Srećom, rano tog božićnog jutra bilo je potpuno mračno u spavaćoj sobi moje bake, tako da ubistvo nikako nije moglo da je povredi – ili sam makar tako mislila. Svejedno, bilo je brzo jer ju je tata snažno pritisnuo. Prodaja božićnih jelki, nošenje dasaka, gomilanje stvari okolo i izrada nameštaja ojačaju čoveka.

Možda sam i ja to mogla da uradim; on je uvek govorio da sam veoma snažna za svoje godine, a naročito za devojčicu.

* * *

Živeli smo na Glavi, malom ostrvu koje se nalazilo iza jednog većeg. Bili smo jedini ljudi koji su tamo živeli i sve smo radili sami.

Glava je bila povezana s glavnim ostrvom uskim zemljanim putem, poznatim pod nazivom Vrat. Kao što sam rekla, nisam baš dobra s vremenom i datumima, ali tata je govorio da je preko Vrata potrebno malo manje od pola sata brzim hodom od naše kuće do najbližeg naselja, a zatim još petnaest minuta do Korsteda, najvećeg grada na ostrvu. Ja sam mislila da je Korsted ogroman, ali baka mi je rekla da je vrlo mali u poređenju s gradovima na kopnu. Uplašila me je pomisao na toliko ljudi na jednom mestu. Nisam se osećala sigurno u blizini nepoznatih ljudi. Sa njima se nikad ne zna, tako je tata uvek govorio. I nikada ne smete dozvoliti da vas općine njihovi osmesi.

Jedna dobra stvar kod ljudi na glavnom ostrvu bila je ta što su imali sve što je nama bilo potrebno.

Pošto tata nije baš voleo da napušta Glavu noću, uglavnom sam ja donosila stvari za nas. Tata me je odavno naučio kako se to radi. Ali više mi je prijalo kad smo išli zajedno.

Nas dvoje bismo se uputili kamionetom, obično usred noći, kada su drugi ljudi čvrsto spavali. Uvek bismo pronašli dobro mesto za sakrivanje kamiona, zatim bismo se šunjali i pronalazili stvari u štalamama i kućama, ponekad u dnevnim sobama, kuhinjama i na drugim mestima. Jednom smo se uvukli u spavaću sobu jedne žene, koja je bila toliko pijana da smo mogli da joj uzmemo i jorgan. Posle sam se pitala šta li je pomislila kad se probudila i ustanovila da ga nema. Tata mi je rekao da ju je sutradan video u glavnoj ulici u Korstedu.

Izgleдалa je pomalo zbunjeno, ali ko bi mogao da je krivi! To je jorgan od gušćijeg paperja, vredi mnogo novca, rekao je. Možda je mislila da je jednostavno odleteo?

Mama je dobila jorgan od gušćijeg paperja, a ja sam uzela njen stari – onaj koji je tata, ranije te godine, menjao za odličnu presu za meso. Bio je ispunjen pačjim perjem. Nekoliko meseci kasnije ponovo smo uzeli presu za meso od berberina; nije ni trebalo da bude njegova. Berberin i njegova supruga su spavali na drugom spratu, a kuhinja, u kojoj je bila presa za meso, nalazila se u prizemlju. Nisu čak ni zaključali zadnja vrata. Bilo je prosto kô pasulj. Tada sam verovala da je berberinu bilo sasvim u redu kad smo se pojavili i uzeli svoje stvari – ili njegove stvari, ili čije god da su bile. Njegova supruga je uvek zaudarala na nešto grozno; mogli smo je osetiti sve dole do kuhinje. Da sam ja na berberinovom mestu, htela bih pre da neko odnese nju, a ne presu za meso. Tata je rekao da je taj miris parfem.

Mamin jorgan od pačjeg perja dugo je mirisao na berberinovu suprugu, ali kada sam ga ja nasledila, mirisao je uglavnom na mamu, hvala bogu, a ne više na parfem, i definitivno ne na patku. Ali mamin novi jorgan od gušćijeg perja smrdeo je na alkohol. Mama nikada nije pila ništa jače od kafe s kremom, a na kraju je pila samo vodu iz česme; ali do tog dela ću doći kasnije.

Tata je bio sjajan u laganom otvaranju vrata i prozora. Naučio ga je njegov otac, rekao mi je. Nikad nisam upoznala dedu, ali znam da se zvao Silas. Zatim je tata naučio mene i vežbala sam kao luda u njegovoj radionici na vratima i prozorima koje smo pronašli. Bilo ih je dosta na otpadu na glavnom ostrvu i nagomilali smo koliko god smo mogli u prikolicu kamioneta. Ne razumem zašto ljudi bacaju

takve stvari. Uvek možete da ih popravite – možete da ih otvarate, zatvarate i da se igrate njima.

Izbegavali smo kuće s novim vratima jer ih je bilo teško otvoriti ako ih zaključaju. Srećom, nije bilo mnogo takvih. A ako ne bismo mogli da uđemo u kuću, obično bi tu postojao ambar ili pomoćna kućica i tamo bismo pronalazili nešto što bismo mogli da uzmemo. Jednom smo uzeli svinju. Mi nismo imali svinju, a farmer ih je imao toliko da svakako nije mogao sâm da ih pojede. Sećam se da sam se pitala zašto nije zaskičala; nije se uplašila ni kad ju je tata podigao. A opet, on je znao sa životinjama. Sa svim životinjama. Takođe je bio veoma dobar i u tome da ih ubije a da one ništa ne osete. To je samo još jedan način da se bude ljubazan prema životinjama, govorio je.

Kada je došlo vreme da krenem sama, u početku se baš i nisam osećala samouvereno. Pogotovo zato što je poslednja tura s tatom zamalo pošla po zlu. Našli smo nekoliko dugih zarđalih gvozdених nosača na putu i gurnuli ih na sedište kamioneta, ali kada smo skretali u jednoj ulici u nekom selu, jedan od njih udario je u zid i napravio ogromnu buku. Svetla su se upalila u nekoliko kuća, ali u poslednjem trenutku tata je skrenuo zemljanim kolosekom i sakrili smo se iza žive ograde, tako da nas niko nije video. Sutradan smo sklonili gvozdene nosače na sprat; a mogli smo i samo da ih ostavimo u hodniku. Zbog toga sad moramo da vodimo računa kako hodamo, jer možemo da povredimo nožne prste o njih.

Još jedanput su nas zamalo uhvatili, ali to je bila moja greška. Slučajno sam nagazila na poklopac u vodoinstalaterskoj garaži. Sakrila sam se u ćošak i zadržala dah kad sam čula da vodoinstalater

otvara vrata. Da ga njegova mačka tada nije zaskočila, upalio bi svetlo i opazio me. Umesto toga, prasnuo je na mačku: „Da li to ti praviš toliku buku? Dolazi ovamo!“

Kad sam izašla iz garaže, tatino lice bilo je sivo. Čekao je iza ćoška i sve čuo, ali nije znao za mačku.

Ali ubrzo sam shvatila da postoje neke prednosti odlaska bez tate. Bila sam manja i brža i naučila sam da se krećem tiho poput miša. Hodala sam ili trčala jer nisam bila dovoljno velika da vozim kamionet, a nisam volela da vozim bicikl. I mnogo sam bolje videla u mraku nego tata. „Moraš biti poput sove“, često je govorio, a ja sam i bila, iako nisam mogla da letim i da okrenem glavu skoro pun krug – mada sam mnogo vežbala, bar dok nisam shvatila da nikada neću biti dobra u tome. Karl je takođe pokušao, naravno da jeste. Imao je malo više uspeha.

Mama nije mnogo govorila. Mislim da ona nije volela da izlazimo noću, ali sviđale su joj se stvari koje smo donosili. A naročito hrana iz restorana.

Jedna od prvih stvari koje se sećam iz života na Glavi je miris sveže smole: čudno golicanje u nosu, lepljivi osećaj na dlanu i tatin umirujući glas, koji mi govori o soku unutar drveta. To je čudan sok, pričao je, jer može da zaštiti od napada, da zaceli rane i da zauvek sačuva male mrtve životinje. Sećam se kako sam gledala kako mrav puzi po kori drveta, pronalazi put oko gnjecavih zlatnih kapljica i nestaje unutar pukotine, da bi opet izašao malo dalje. Navije i napred.

Kasnije bih šapnula stablima koja krvare da će im rane uskoro zaceliti jer je smola njihov iscelitelj i zaštitnik. Drveće mi je bilo prijatelj.

A mravi su bili naši zajednički poznanici. Uvek su bili tu, mala čelična stvorenja, koja uvek pronalaze svoj put. Uz drveće, niz drveće, kroz travu, preko dvorišta, kroz kuhinju, gore u kredenac, dole u med, kroz dnevnu sobu pa kući do mravinjaka. Obično su vukli hranu ili nešto što izgleda beskorisno – a ponekad i mrtvog druga mrava.

Nisam sigurna da li bi drugi ljudi drveće iza naše kuće nazvali šumom. Koliko je drveća potrebno za šumu? Za Karla i mene, to jeste bila šuma, i to ogromna. Ne, bila je i više od toga. Bio je to beskrajn svet mirisa, zvukova i života koji se stapa negde daleko u pejzažu raspevanih ševa, vresa i trave, koji se spaja s peskom, a onda utapa u vodi i nastavlja dalje beskrajnim morem.

Ali prošlo je dosta vremena pre nego što sam saznala za vres i more. U početku je bilo samo drvo; ovo jedno drvo koje krvari i pametni mrav koji je izbegao lepljivo zlato, koje je moglo da ga uguši.

Kasnije sam primetila i drugo drveće: omorike su savijale grane u obliku lepeze prema zemlji, kao da žele da čuju šta im šapuće. Omorike su se uvek činile tako tužne, i iako su neke od njih neverovatno porasle, nastavile su čežljivo da sežu do mesta odakle su potekle. Borovi su bili potpuno drugačiji. Bili su gusti i jaki, s čekinjastim iglicama i punim šiškarkama, i često sam imala osećaj da ih je baš briga za zemlju. Sigurna sam da su gledali u nebo i, ko zna, možda bi bili srećni da odlete, samo kada bi pronašli način da se odvoje od šumskog tla. Iako mislim da bi se na kraju vratili. Na kraju krajeva, pripadali su Glavi, baš kao i ja.

A onda, tu je i šušljivo drveće. Skrivalo se između četinara, s tankim srebrnim stablima prekrivenim vencima od zelenog lišća – malim srcima koja su treperila poput muzike na vetru. Toliko sam

volela taj zvuk da bih sedela ispod šušlavog drveta i čekala da dune vetar. Sećam se kako sam se uplašila kad je jednog dana lišće iznenada počelo da pada i rasipa se po zemlji oko mene. Sedela sam u moru izgubljenih srdaca. Pokušala sam da ih zalepim natrag na grane – donje, jer nisam bila baš visoka – ali koliko god sam se trudila, sve više i više lišća je padalo. Nisam znala šta da radim dok nisam uspela da privučem tatinu pažnju i onda mi je on sve objasnio.

Od tog dana šuma je postala moje omiljeno mesto jer sam naučila da se sve vraća, da nikad ništa ne prolazi zauvek. Da jedna boja menja drugu, prelazeći od svetlozelene, preko tamnozelene, plamenocrvene i zlatnobraon, pa sve do najtamnije crne, pre nego što se pretvori u đubrivo. Da zemlja mora da jede da bi rodila novi život. Da tama menja svetlost, a svetlost tamu. Da će srca ponovo porasti.

Danas mislim da je tata bio najsrećniji kada je bio okružen prirodom. Mogao je slobodno da diše. Nikada nismo imali toliko svežeg vazduha i dnevne svetlosti kao tada, i sigurna sam da je i on bio smiren i srećan, baš kao i ja, dok smo ležali na leđima na šumskom tlu i posmatrali ptice u krošnjama. Znala sam zov svih vrsta ptica pre nego što me je mama naučila abecedu.

Sada se pitam da li je sav taj svež vazduh održavao tatu u životu. To i sva ta svetlost. Možda ona može da se sačuva u teli, da bi se kasnije koristila, baš kao što se uspomene čuvaju u glavi – i hrpe hrskavog hleba i krepera u ostavi, kišobrani, poklopci i uređaji za snimanje u kuhinji, stezaljke za creva, mreže i konzervirana hrana u kupatilu, rolne materijala, gvozdeni nosači, limenke za đubrivo, benzin, novine i tepisi u hodniku, delovi motora, dušeci, bicikli, lutkarsko pozorište, violine i hrana za živinu u dnevnoj sobi, peškiri, akvarijumi, šivaće mašine, voštane sveće, gomile knjiga i keksa u spavaćoj

sobi, preparirana glava losa u sobi do nje, a kasete, jorgani, kesice s peskom, tacne s folijom, džakovi sa solju, lanci, kantice sa farbom, plišani medvedići i deca u velikom starom čamcu?

Čak i ja čujem da zvuči čudno kad tako kažem, ali tako smo živeli. S vremenom sam saznala da nismo kao drugi.

Tata *definitivno* nije bio poput drugih.

I mama je to znala. Uskoro ću početi da čitam pisma koja mi je ostavila u tankoj zelenoj fascikli. *Za Liv*, pisalo je na njoj.

To je moje ime. Liv.

Neću da ih čitam sve odjednom. Ne sviđa mi se pomisao da ih ponestaje, tako da ću čitati jedno po jedno. Imam mnogo vremena, bar tako kaže ona gospođa.

Draga Liv,

Ovo pismo stavljam na prvo mesto. Ostala možeš da čitaš redom kojim hoćeš. Nisam sigurna ni da postoji bilo kakav red. Ali želim da prvo pročitaš ovo.

Nikada nisam imala hrabrosti da ti kažem sve što sam želela a, kako mi je glas nestajao, tako više nisam ni mogla. Mada, nikada nisam izgubila potrebu da ti ih kažem. Ali još mogu da pišem, a ti umeš da čitaš – za to sam se pobrinula – i jednog dana ćeš možda pročitati ove moje misli. Kad dođe taj dan, nadam se da ćeš biti dovoljno odrasla da razumeš.

Već sam napisala neka duža pisma za tebe, a postoje i kraća; takođe i neke beleške, moje misli. Nisam sigurna koliko će na kraju biti pisama. I kakav će biti kraj.

Ne znam da li bih svoj život nazvala bajkom ili horor pričom. Možda je malo od oboje? Nadam se da ćeš ti videti bajku.

Krijem ovu fasciklu od tvog oca; tako je najbolje. Ako je ubacim između ivice kreveta i dušeka, i pokrijem je pokrivačem, niko je neće videti i tako će uvek biti blizu kad budem imala nešto da ti kažem.

Ane Ril

Postalo mi je teže da dohvatam stvari. Sada sam toliko teška da se jedva okrećem. I sve me boli. Ali nikada neću odustati od toga da ti pišem, draga moja devojčice.

Molim te, oprosti mi ako sadržaj mojih pisama deluje haotično. Ali pretpostavljam da si navikla da se snalaziš u haosu, pa ćeš onda možda sve razumeti tako kako si naučila. Možda ćeš razumeti i svoga oca.

Možda ga već i razumeš.

Treba da znaš da ga volim. Takođe treba da znaš da bi jednog dana mogao da me ubije. I ako to učini, shvatiću, Liv.

Volim te svim srcem

Mama

Priča Jensa Hordera

Nekada davno, Livin otac važio je za najzgodnijeg čoveka na ostrvu, ali kako su godine prolazile, postajalo je sve teže razumeti zašto. Ne samo što su mu kosa i brada postale divlje i neuredne već i zato što je na kraju postalo teško uopšte videti ga – ne samo iza brade, već i iza svega onoga što se gomilalo oko njega. Niko nikada nije pomislio da će Jens na kraju napraviti takvo krvoproliće.

Ljudi na ostrvu su ga oduvek poznavali. Odnosno, oduvek su znali ko je on. Videli bi ga kad bi se vozio kroz Korsted u starinskom kamionetu. Stariji stanovnici, a njih čine većina ljudi na ostrvu, znali su da je to isti onaj kamionet koji je nekada vozio njegov otac, obično nagomilan obnovljenim nameštajem ili jelkama za prodaju. I s Jensom unutra. Zgodni mali momak, svežeg i bistrog lica, sedeo bi usred svega toga, veselo se ljuljajući.

* * *

U početku je mnogo obećavao. Jens Horder bio je veoma voljeno dete, kao i njegov brat Mogens, i na mnogo načina, ova dva dečaka su živela srećan život s roditeljima na Glavi. Jedan drugom su bili najbolji prijatelji, ostrvo je bilo njihovo igralište, a kada ih je otac naučio kako da mu pomognu u radionici, s vremenom je to postalo i njihovo radno mesto.

Njihov otac Silas bio je čovek sa mnogo talenata, ali pre svega vešt stolar. Dati sve od sebe bilo je pitanje časti za njega. Smatrao je svako drvo dragocenim čudom prirode i prema svakom se ponašao s najvećim poštovanjem od trenutka kada bi niklo iz zemlje, bez obzira na to da li bi završilo kao ogrev, daske, nameštaj ili sasušena božićnu jelka. Ili bi ga nadživelo. Neka stabla bi pretvorio u prelepo ukrašene kovčege i tako bi se vratila u zemlju iz koje su izrasla.

Oba dečaka nasledila su očev talenat za stolariju, ali tu se sličnost među njima završava.

Jens je bio mlađi. Mlađi, tamniji i lepši, mislila je njegova majka, kada su se dečaci igrali napolju, a ona ih posmatrala s kuhinjskog prozora. Mogens je, međutim, u svakom pogledu imao mnogo vedriji um, i to ju je umirivalo. To će biti dobro za posao kada bude došlo vreme da ga momci preuzmu. Else Horder bila je toliko uverena u poslovne sposobnosti svog starijeg sina da je bila duboko ubeđena da će Mogens jednog dana nadmašiti oca.

Jer Silas je možda bio izuzetno umešan stolar, ali kada je reč o finansijama, tu je njegov talenat bio ograničen. Novac je stizao, ali ga je on brzo trošio na nepotrebne predmete, a ne na kupovinu neophodnih stvari, što je trebalo da bude glavni cilj njegovog poslovanja. Često je posećivao dve radnje s polovnom robom na glavnom ostrvu i imao redak talenat da naiđe na štale pune starih stvari, kojih